

Hướng dẫn kỹ thuật trồng lõi thọ (*Gmelina arborea* Roxb)

Nguyễn Bá Chất

Phòng Kỹ thuật Lâm Sinh

Lõi thọ là loài cây mọc nhanh, phân bố nhiều nước ở châu á, ở Việt Nam có phân bố tự nhiên ở các vùng Trung tâm, Tây Bắc, Đông Bắc, khu 4 và Tây Nguyên. Lõi thọ thuộc họ tềch (*Vebenaceae- Lamiaceae*), có kích thước trung bình. Cây cao tới 30 m. Lá đơn mọc đối, dài 10 -25 cm, rộng 8 -18cm, có 3 gân gốc. Cuống lá dài 7 -12cm. Hoa màu vàng mọc thành chùm ở nách lá. Cây rụng lá về mùa đông.

Lõi thọ mọc nhanh (tăng trưởng đường kính 1,5 - 3 cm/năm; tăng trưởng chiều cao 1,5 -2,5 m/năm). Gỗ màu sáng trắng, mịn, dùng để làm gỗ dán, sản xuất bột giấy.

1. Điều kiện gây trồng:

Lõi thọ được gây trồng trên các loại đất Feralit, đất có độ chua trung bình, tầng đất dày trên 35cm. Cũng có thể trồng trên các loại đất sau nương rẫy, đất rừng nghèo ở các vùng có độ cao dưới 800m, lượng mưa hàng năm 750 - 2200mm/năm.

2. Giống :

Nguồn giống: có thể lấy nguồn giống đã có ở Nghệ An, Phú thọ. Lấy hạt ở các cây trội đã chọn lọc để gieo, tạo vườn nhân giống vô tính (nhân hom).

Tạo giống bằng hạt :

Hạt giống thu hái vào tháng 6 -7 hàng năm . Khi hạt chín , quả có màu vàng, rụng xuống đất. Nhặt các hạt đã rụng, ủ trong 2 -3 ngày. Chà bỏ lớp vỏ quả. Tiến hành gieo ương ngay. Nếu cất hạt, cần phơi khô trong nắng nhẹ, sau đó bảo quản ở nhiệt

độ thấp <5 độ C. Hạt đã qua bảo quản khi đem gieo phải ngâm trong nước lã 5 -7 giờ . Xong rửa sạch và gieo vào luống hoặc gieo vào cát, hàng ngày tưới ẩm, khi hạt nảy mầm đem cấy vào bầu.

Vỏ bầu có kích thước 9x12 cm.

Ruột bầu : dùng đất vườn ươm trộn 1-2 % lân vi sinh , hoặc 0,5% lân.

Khi hạt nảy mầm cấy cây vào bầu.

Đảm bảo chế độ tưới đủ ẩm. Khi mới cấy cần che nhẹ 3 -5 ngày. Sau đó không cần che.

Tạo giống bằng hom:

Cây để lấy hom có thể từ 1- 3 năm tuổi.

Hom có một dóng , 2 cặp lá, ở dạng bánh tẻ. Một cành không lấy quá 3 hom. Sau khi cắt hom , sửa cành ở cây mẹ để sau 60 - 75 ngày có thể cắt lần thứ 2.

Hom được nhúng trong hỗn hợp IBA +NAA nồng độ 250 ppm + 250 ppm, trong 5 giây. Xong đem cắm vào luống cát vàng đã chuẩn bị sẵn. Dùng dàn che để giữ ẩm, tưới ẩm trong 7 -10 ngày. Khi hom đã ra rễ đem cấy vào bầu đã chuẩn bị sẵn. Cần che 30 -50% ánh sáng trong 5 -7 ngày, sau đó cất dàn che.

Cây sau 40 -60 ngày có thể đem trồng.

Lỡ thọ có thể dùng cây thân cụt 1 năm tuổi để trồng.

Chăm sóc cây con: Thường xuyên tưới đủ ẩm cho cây con, khi có hiện tượng bị nấm cần phun thuốc trừ nấm ngay.

Tiêu chuẩn cây con

Loại cây tuổi (ngày) Chiều cao (cm) Dg (cm)

Cây hạt 60 -75 25 -30 0,4 -0,5

Cây hom 40 -60 20 -30.

3. Trồng rừng :

Điều kiện đất đai : đất còn có tính chất đất rừng, đất cây bụi hay đất rừng nghèo.

Làm đất : cần phát dọn thực bì. đào hố hoặc cây ngầm tùy điều kiện cụ thể.

Làm đất bằng thủ công : đào hố có kích thước 40 x40x 40 cm

Bón 100 -200 g phân vi sinh.

Trồng theo cự ly 3x3m. Có mật độ tương đương 1100 cây/ha.

Tuy là loài cây có phân bố trong rừng tự nhiên, hỗn loại, song có thể trồng rừng thuần loại. Để giảm thiểu các bất lợi của rừng trồng thuần loại , có thể thiết kế trồng rừng theo băng(độ rộng băng trồng từ 15 -30 m).

Mùa trồng : theo mùa trồng của các vùng . Trồng vào đầu mùa mưa.

Chăm sóc:

Lối thợ ưa sáng, vì vậy trong quá trình chăm sóc lối thợ , luôn luôn đảm bảo không để lối thợ bị che cóm. Lối thợ thường phân cành sớm, cần tỉa cành cho lối thợ theo 2 mùa sinh trưởng : vụ xuân và vụ thu, để tạo trục chính. Tập trung tỉa cành trong 2 -3 năm đầu.

Năm đầu cần chăm sóc, phát dọn cây xâm lấn và vun gốc có đường kính 80 -100 cm một lần trước mùa mưa.

Năm thứ 2 chăm sóc 3 lần : phát dọn thực bì, tỉa cành, vun gốc.

Năm thứ 3 chỉ cần cắt bỏ dây leo và tỉa cành để tạo chiều cao cây.

Trồng nông lâm kết hợp :

Trồng lõi thọ kết hợp với lúa nương, ngô trong 2 năm đầu rất có hiệu quả. Vừa có sản phẩm nông lâm kết hợp vừa đẩy nhanh sinh trưởng lõi thọ, nhưng trồng cách xa gốc tối thiểu 50 cm , không để ngô che cóm lõi thọ. Sau thu hoạch cần dọn bỏ cây ngô để không ảnh hưởng tới lõi thọ.

Trồng lõi thọ theo hình thức phân tán : trồng theo hàng rào, trồng cây hỗ trợ cho cây công nghiệp, cây trong vườn rừng. Trồng ở quy mô hộ gia đình rất phù hợp .

Nuôi dưỡng rừng lõi thọ:

Lõi thọ trồng mật độ 1100 cây/ha sang năm thứ 4 đã khép tán. Cần tiến hành tỉa thưa. Tỉa 30% số cây. Đến tuổi 10 -12 chặt 1/3 số cây còn lại . Mật độ cuối cùng để lại 300 -400 cây/ha để sản xuất gỗ bóc.

Nếu trồng để sản xuất ván dăm hoặc bột giấy, mật độ ban đầu là 1600 cây/ha, có tỉa thưa 1 lần khi rừng 4 tuổi. Khai thác toàn bộ khi rừng đạt 8 -10 tuổi. Tiếp theo kinh doanh 1 luân kỳ rừng chồi.

Năng suất của rừng trồng lõi thọ : ở các nước Philippin, India, SalomonIsland, Nigeria rừng trồng có năng suất 25 -30 m³/ha/năm. Các lô thí nghiệm lõi thọ ở Nghệ An, Hoà Bình, Phú Thọ trồng với mật độ 1100cây/ ha, lượng tăng trưởng đạt 15 -17 m³/ha/năm.